

Djurhälsa år 2013

Animal health 2013

I korta drag

Kalvdödlighet hos olika nötkreatursraser

Av samtliga kalvar som föddes 2013 dog 2,4 % inom en månad efter födseln. Generellt är dödligheten något högre för tjurkalvar än för kvigkalvar. Framförallt rasen Jersey har en hög dödlighet bland tjurkalvar, vilket troligtvis kan förklaras av att en hel del friska tjurkalvar avlivats av ekonomiska skäl. Ayrshire är den enda rasen som har högre dödlighet bland kvigkalvar än bland tjurkalvar.

Sjuklighet hos mjölkcor i besättningar av olika storlek

Förekomsten av några sjukdomar har jämförts mellan olika besättningsstorlekar. Frekvensen av kalvningsförflamning och acetonemi minskar med ökande besättningsstorlek medan mastit ökar.

Sjukdomsfrekvensen är högst bland besättningar med fler än 300 djur och lägst bland besättningar med 100-149 djur. Sjukdomsfrekvensen har minskat för samtliga besättningsstorlekar sedan föregående år.

Sjuklighet hos mjölkcor av olika ras

Totalt var det 26 sjukdomstillfällen per 100 kor under kontrollåret 2013/2014. Det är en minskning från 32,4 sjukdomstillfällen under kontrollåret 2007/2008. Svensk Jersey (SJB) och Svensk låglandsboskap (SLB) har högst andel sjukdomsfall jämfört med övriga raser under kontrollåret 2013/2014. De har 29,8 respektive 28,7 sjukdomstillfällen per 100 kor.

Kolikfall hos häst

Den andel av 2013 års inrapporterade kolikfall som registrerats varje månad varierar, andelen minskar tydligt under sommarmånaderna. Av samtliga kolikfall som rapporterats in under 2013 är exempelvis 11 % inrapporterade i januari och 5 % i juni.



Ylva Olsson, 036 – 15 64 10
statistik@jordbruksverket.se

Statistiken har producerats av Statens Jordbruksverk, som ansvarar för officiell statistik inom området.

Serie JO – Jordbruk, skogsbruk och fiske. Utkom den 15 oktober 2014.
Tidigare publicering: Se avsnittet Fakta om statistiken.
Utgivare av Statistiska meddelanden är Stefan Lundgren, SCB.

Innehåll

Statistiken med kommentarer	3
Kalvdödlighet	3
Sjuklighet hos mjölkkor	4
Kolikfall hos hästar	7
Tabeller	8
Teckenförklaring	8
1. Antal levande födda kalvar som dör inom en månad, per ras och kön, 2013	9
2a. Sjuklighet hos mjölkkor efter besättningsstorlek och sjukdom, antal sjukdomsfall per 100 djur ingående i kokontrollen 2013/14	10
2b. Sjuklighet hos mjölkkor efter ras och sjukdom, antal sjukdomsfall per 100 djur ingående i kokontrollen 2013/14	10
3. Årlig fördelning av kolikfall hos häst, procent över årets månader, 2013	11
Fakta om statistiken	12
Detta omfattar statistiken	12
Definitioner och förklaringar	12
Så görs statistiken	12
Statistikens tillförlitlighet	13
Bra att veta	13
Annan statistik	13
Elektronisk publicering	14
In English	15
Summary	15
Calf mortality among different breeds of cattle	15
Frequency of disease in dairy herds of various sizes	15
Frequency of disease in dairy herds from different breeds	15
Occurrence of colic in horses – seasonal variations	15
List of tables	15
List of terms	16

Statistiken med kommentarer

Statistikområdet djurhälsa avser att belysa hälsan hos lantbrukets djur. Djurhälsa definieras som individens, gruppens och besättningens frihet från sjukdomar, skador och andra lidanden. Exemplet i den här publikationen har valts för att visa möjligheterna att ta fram intressanta uppgifter om olika djurslag, framför allt för nötkreatur. Under lång tid har nötkreaturen registrerats med unika besättnings- och ID-nummer. Det har gett stora möjligheter att använda statistiken i det förebyggande djurhälsoarbetet.

Vi har inte med sjuklighet hos exempelvis gris, får, lamm och höns, eftersom det inte finns någon individdata för de djuren.

Kalvdödlighet

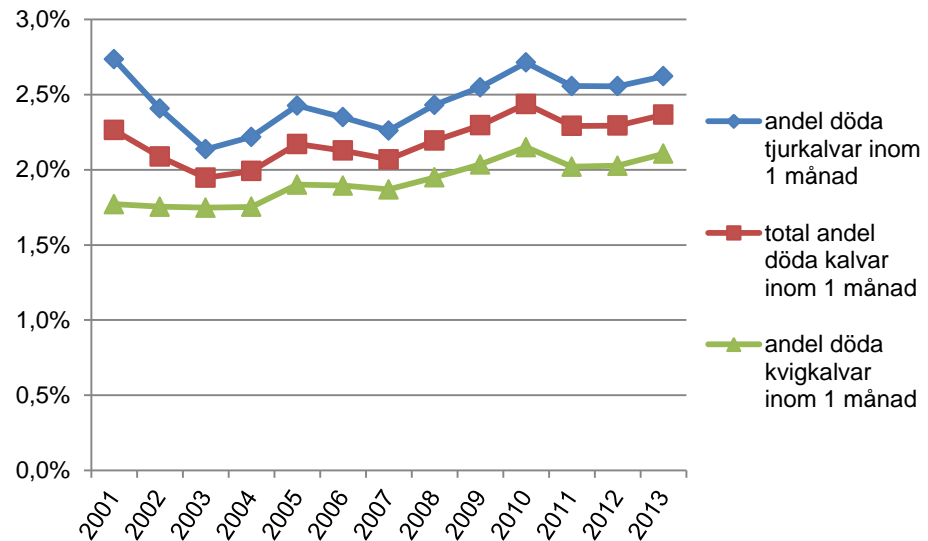
Den första levnads månaden för kalvar är den mest riskfyllda tiden och kräver en god hälsoövervakning. Framför allt luftvägs- och tarminfektioner kan bli allvarliga hot. Alla dödsfall på nötkreatur rapporteras till Jordbruksverkets centrala nötkreatursregister (CDB). Det går därför att få en bra bild av antalet kalvar som dör under sin första månad. I statistiken går det inte att skilja på de kalvar som har dött på grund av sjukdom eller avlivats av andra orsaker. Kalvar som är dödfödda räknas inte med i statistiken. För vissa mindre raser av mjölktyp har uppfödningkostnaderna ibland överstigit värdeökningen av kalven. Den höga andelen dödsfall på tjurkalvar, 8,9 %, av rasen Jersey kan troligen förklaras av att en hel del friska kalvar har avlivats av ekonomiska skäl.

Totalt dog 2,4 % av samtliga kalvar inom en månad efter födseln. Svensk kullig boskap (SKB) var den ras som hade lägst andel kalvar som dör under första månaden, 0,8 %. I tabell 1 redovisas dödligheten separat för de 14 raserna med flest kalvar under 2013.

Antal kalvar som föds per år har minskat från drygt 575 000 till knappt 510 000 mellan åren 2001 och 2013. 36 % av samtliga kalvar som föddes 2013 var av rasen Svensk låglandsboskap (SLB). Samma ras svarade för drygt 44 % av de kalvar som dog inom en månad efter födseln.

Figur A visar andel kalvar som dör inom en månad efter födseln, totalt samt för kvigkalvar respektive tjurkalvar. Kalvdödligheten har varierat mellan åren och har sedan 2003 en ökande trend. Nu är kalvdödligheten på en högre nivå än 2001 för kalvar totalt och kvigkalvar men på en något lägre nivå för tjurkalvar.

Figur A. Andel kalvar som dör inom en månad, totalt och kön 2001–2013



Sjuklighet hos mjölkkor

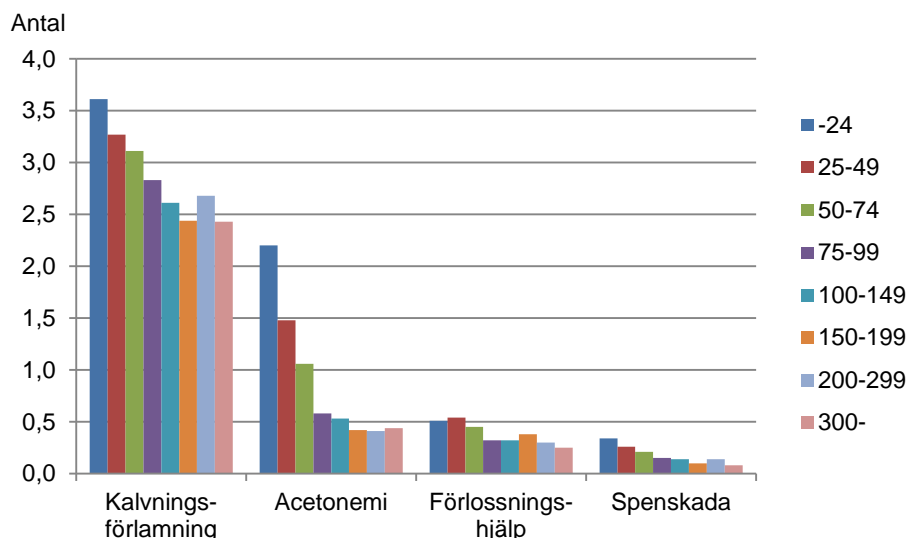
Juverinflammation, även kallat mastit, är den mest förlustbringande sjukdomen inom mjölkproduktion. Stora ansträngningar görs på flera områden för att minska antalet sjuka djur. Ett led i bekämpningen är att noggrant registrera mastitfallen. Veterinärernas journalföring rapporteras till Jordbruksverket. Därifrån förs data angående nötkreaturen över till branschorganisationen Växa Sverige, tidigare Svensk mjölk. Uppgifterna används sedan i avelsarbetet för att få fram djur som är mer motståndskraftiga mot sjukdomar.

Uppgifter från Växa Sverige avser kontrollanslutna besättningar under kontrollåret 1 september 2013 till 31 augusti 2014 och visar antal sjukdomsfall per 100 djur.

I figur B och C visas frekvensen, antal sjukdomstillfällen per 100 kor, av några sjukdomar i besättningar av olika storlek. Redovisning av sjukdomstillfällen hos olika besättningsstorlekar baseras på sjukdomstillfällen bland drygt 270 000 mjölkkor, det är knappt 79 % av samtliga mjölkkor i Sverige. Andel kor som finns i respektive besättningsstorlek enligt data från Växa Sverige stämmer nästan med andel kor i respektive besättningsstorlek som redovisas i Statistiskt meddelande JO 20 SM 1401 Husdjur i juni 2013, slutlig statistik. Vi förutsätter här att de djur som inte tillhör kontrollanslutna besättningar har samma sjukdomsfrekvens som de djur som tillhör kontrollanslutna besättningar. Det är ca 11 % av mjölkorna som tillhör besättningar med fler än 300 mjölkkor.

När det gäller den totala sjukdomsfrekvensen fördelat på besättningsstorlekar är den störst bland besättningar med fler än 300 djur (31,1) och minst bland besättningar med 100-149 djur (24,4).

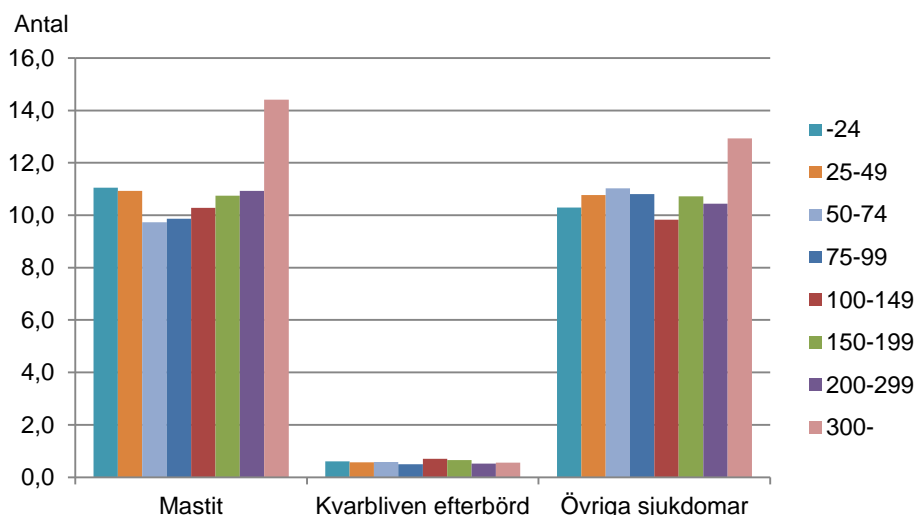
Figur B. Sjukdomar hos mjölkcor som minskar i frekvens med besättningsstorlek, 2013/2014, antal sjukdomsfall per 100 djur



De sjukdomar som minskar tydligast med ökande besättningsstorlek är i hög grad utfodringsbetingade (acetonemi), men också kalvningsförlamning visar minskning vid ökande besättningsstorlek, se figur B. Det kan antas att det i större besättningar finns mer teknik för utfodringsoptimering och foderstyrning vilket ger en mer behovsanpassad utfodring och djurhållning.

Kalvningsförlamning är ett exempel där sjukdomsfrekvensen minskar över tid. För besättningar med färre än 25 djur har den minskat från 4,1 till 3,6 mellan kontrollåren 2008/2009 och 2013/2014.

Figur C. Sjukdomar hos mjölkcor som ökar i frekvens eller förblir oförändrad med besättningsstorlek, 2013/2014, antal sjukdomsfall per 100 djur



Redovisningen i kontrollanslutna besättningar (2013/2014) visar att det finns högre mastitfrekvens i de största besättningarna jämfört med övriga besättningsstorlekar, se figur C. Som beskrivs ovan är redovisningen baserad på veterinärernas sjukdomsrapportering till Jordbruksverkets djursjukdatabas. Den ökade

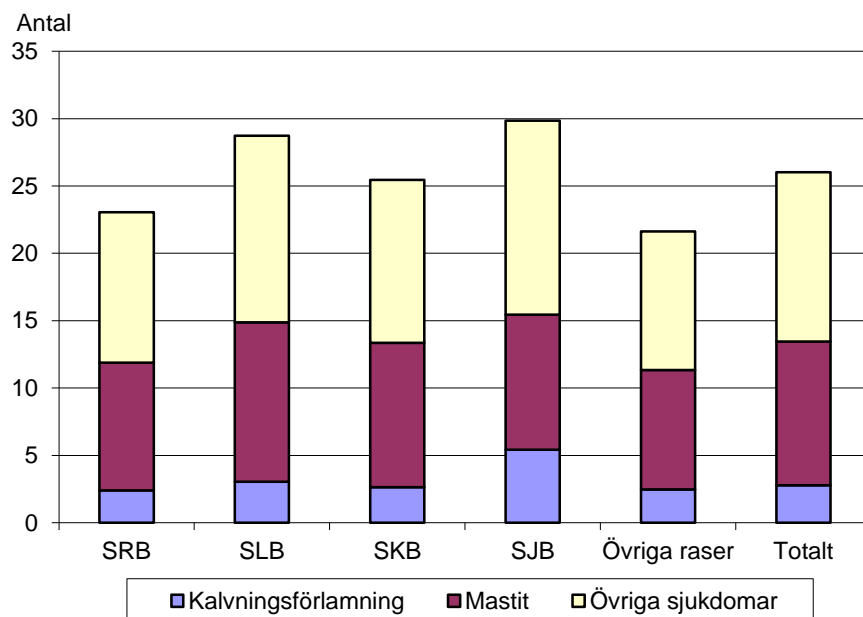
mastitfrekvensen i de största besättningarna kan dels bero på att djurhållaren är mer uppmärksam för minsta sjukdomshändelse och kallar på veterinär för all behandling och dels på att sjukdomstrycket i större besättningar ökar. Det krävs dock flera andra mätmetoder för att få en förklaring till variationen mellan besättningsstorlekarna.

Mastit är ytterligare ett exempel på sjukdom där sjukdomsfrekvensen över tid har en nedåtgående trend. Mastitfrekvensen i besättningar med fler än 300 djur har minskat från 17,5 kontrollåret 2008/2009 till 14,4 kontrollåret 2013/2014. För besättningar med 25-49 djur har mastitfrekvensen minskat från 14,3 till 10,9 under samma tid.

Det är inte bara mastitfrekvensen som är högst i de största besättningarna. Redovisningen i de kontrollanslutna besättningarna visar också att sjukdomsfrekvensen för både övriga sjukdomar och samtliga sjukdomar är högst i besättningar som innehåller fler än 300 djur.

Figur D redovisar antal sjukdomsfall per 100 kor för olika raser. Informationen om sjukdomar fördelat på ras baseras på sjukdomsfall hos drygt 285 000 mjölkkor, vilket är drygt 83 % av samtliga mjölkkor i Sverige. Knappt 250 000 av korna har varit utan sjukdom. Alltså är det knappt 13 % av korna som svarar för samtliga sjukdomsfall. Vi förutsätter här att de djur som inte tillhör kontrollanslutna besättningar har samma sjukdomsfrekvens som de djur som tillhör kontrollanslutna besättningar.

Figur D. Förekomst av vissa sjukdomar hos mjölkkor efter ras 2013/2014, antal sjukdomsfall per 100 djur



Sjukligheten är störst för Svensk Jerseyboskap (SJB) och Svensk låglandsboskap (SLB), de har 29,8 respektive 28,7 sjukdomsfall per 100 djur kontrollåret 2013/2014. Antal sjukdomsfall per 100 djur minskar för samtliga grupper sedan förra kontrollåret. Sedan kontrollåret 2007/08 har antal sjukdomsfall per 100 djur minskat från 32,4 till 26.

Även sjukdomsfrekvensen för samtliga sjukdomar minskar sedan förra kontrollåret. I tabell 2 b kan man se att sjukdomsfrekvensen för mastit har minskat från 14,3 till 10,7 sedan kontrollåret 2007/2008. Mjölkkor av rasen SLB har lite högre mastitfrekvens än andra raser medan rasen SJB har högre andel kalvningsförlamning än andra raser.

Kolikfall hos hästar

Begreppet kolik kan innefatta förstoppning, tarmlägesförändringar eller diffusa buksmärtor av okänd orsak. Kolik hos häst förlöper ibland dramatiskt och leder ofta till veterinärbehandling. Rätt utfodring och motion motverkar uppkomsten av många kolikfall.

I figur E visas fördelningen av kolikfall under 2013 uppdelat i tre regioner i Sverige. Det är inga större skillnader mellan regionerna. I tabell 3 finns information om fördelningen totalt i Sverige för åren 2005 till 2013.

Kolikfallen minskar drastiskt under sommarmånaderna när hästarna går på bete. Under tremånadersperioden juni till augusti rapporterades knappt 16 % av årets samtliga kolikfall. Detta kan jämföras med en annan tremånadersperiod, januari till mars, då knappt 32 % av alla kolikfall rapporterades. Detta visar vikten av att hästarna får gå på bete. Sjukdomsfrekvensen ser likadan ut även under tidigare år.

Jämfört med genomsnittet för 2005–2012 i riket så var det framför allt lägre andel i slutet av 2013 än för genomsnittet.

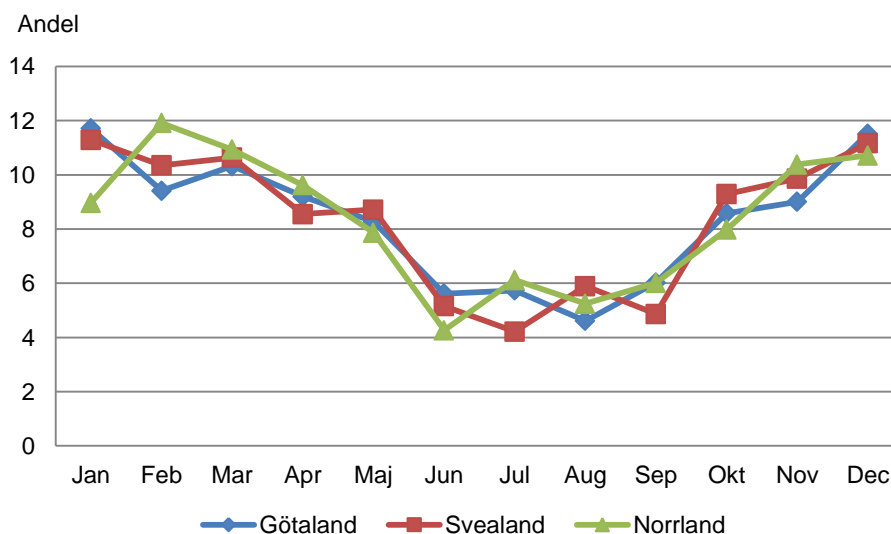
Statistiken bygger på veterinärernas journalföring som rapporteras vidare till Jordbruksverket. Vi vet dock att många kolikfall inte rapporteras av veterinärer då det inte finns krav på att rapportera alla hästbehandlingar. Vi förutsätter att det är lika stor andel underrapportering under hela året vilket gör att variationerna mellan månaderna kan anses riktiga.

Informationen visar inte hur många hästar som fått kolik då en häst kan bli registrerad för flera kolikfall per år. Informationen baseras på totalt 7 544 rapporterade kolikfall i Sverige. 4 185 av dem rapporterades i Götaland, 2 444 av dem i Svealand och 915 i Norrland.

Trenden är att antalet rapporterade kolikfall per år ökar. 2005 var det knappt 5 500 kolikfall. Vi vet inte om det beror på att antalet hästar ökar, antalet kolikfall ökar eller om rapporteringen blivit bättre.

Enligt Statistiskt meddelande JO 24 SM 1101 Hästar och anläggningar med häst 2010 fanns det totalt 362 700 hästar år 2010. 192 600 av dem fanns i Götaland, 122 500 i Svealand och resterande 47 600 i Norrland.

Figur E. Årlig fördelning av kolikfall hos häst över årets månader 2013, procent



Tabeller

Teckenförklaring

Explanation of symbols

–	Noll	Zero
0	Mindre än 0,5	Less than 0.5
0,0	Mindre än 0,05	Less than 0.05
..	Uppgift inte tillgänglig eller för osäker för att anges	Data not available
.	Uppgift kan inte förekomma	Not applicable
*	Preliminär uppgift	Provisional figure

1. Antal levande födda kalvar som dör inom en månad, per ras och kön, 2013**1. Number of live born calves that die within a month of birth, by breed and sex, 2013**

Ras	Tjurkalvar			Kvigelkalvar			Totalt		
	Antal födda	Antal döda under första månaden	Andel, procent	Antal födda	Antal döda under första månaden	Andel, procent	Antal födda	Antal döda under första månaden	Andel, procent
Svensk röd och vit boskap	58 502	1 616	2,8	56 447	1 392	2,5	114 949	3 008	2,6
Svensk låglandsboskap	89 947	3 029	3,4	90 960	2 294	2,5	180 907	5 323	2,9
Svensk kullig boskap	324	4	1,2	320	1	0,3	644	5	0,8
Svensk Jerseyboskap	878	78	8,9	1 267	52	4,1	2 145	130	6,1
Svensk Ayrshireboskap	321	7	2,2	351	14	4,0	672	21	3,1
Hereford	12 500	216	1,7	12 066	196	1,6	24 566	412	1,7
Charolais	9 616	204	2,1	9 405	135	1,4	19 021	339	1,8
Aberdeen Angus	3 731	68	1,8	3 337	59	1,8	7 068	127	1,8
Limousin	2 247	51	2,3	2 127	30	1,4	4 374	81	1,9
Simmental	7 083	118	1,7	6 718	102	1,5	13 801	220	1,6
Highland Cattle	1 457	39	2,7	1 488	34	2,3	2 945	73	2,5
Blonde D´Aquitaine	414	5	1,2	490	3	0,6	904	8	0,9
Rödkulla	414	13	3,1	372	6	1,6	786	19	2,4
Fjällko	903	27	3,0	856	10	1,2	1 759	37	2,1
Korsningar/Övriga raser	67 430	1 229	1,8	65 050	963	1,5	132 480	2 192	1,7
Totalt									
2013	255 767	6 704	2,6	251 254	5 291	2,1	507 021	11 995	2,4
2012	259 321	6 627	2,6	255 356	5 176	2,0	514 677	11 770	2,3
2011	262 827	6 719	2,6	256 821	5 188	2,0	519 648	11 907	2,3
2010	263 546	7 151	2,7	254 317	5 469	2,2	517 863	12 620	2,4
2009	268 022	6 830	2,5	258 232	5 254	2,0	526 254	12 084	2,3
2008	274 681	6 678	2,4	265 047	5 164	1,9	539 728	11 842	2,2
2007	268 851	6 078	2,3	256 226	4 788	1,9	525 077	10 866	2,1
2006	279 584	6 568	2,3	265 223	5 026	1,9	544 807	11 594	2,1
2005	279 843	6 791	2,4	265 646	5 051	1,9	545 489	11 842	2,2
2004	287 333	6 373	2,2	273 445	4 793	1,8	560 778	11 166	2,0
2003	286 921	6 128	2,1	273 781	4 785	1,7	560 702	10 913	1,9
2002	287 734	6 926	2,4	276 564	4 850	1,8	564 298	11 776	2,1
2001	294 064	8 045	2,7	281 831	4 990	1,8	575 895	13 035	2,3

Källa: Jordbruksverkets centrala nötkreatursregister, CDB

2a. Sjuklighet hos mjölkcor efter besättningsstorlek och sjukdom, antal sjukdomsfall per 100 djur ingående i kokontrollen 2013/14

2a. Occurrence of disease in dairy cows by herd size and disease, cases of disease per 100 animals included in the control 2013/14

	Genomsnittlig besättningsstorlek under kontrollåret								Totalt
	-24,9	25,0- 49,9	50,0- 74,9	75,0- 99,9	100,0- 149,9	150,0- 199,9	200,0- 299,9	300,0-	
Sjukdom									
Förlossningshjälp	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4
Kalvningsförlamning	3,6	3,3	3,1	2,8	2,6	2,4	2,7	2,4	2,8
Kvarbliven efterbörd	0,6	0,6	0,6	0,5	0,7	0,7	0,5	0,6	0,6
Acetonemi	2,2	1,5	1,1	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,8
Mastit	11,1	10,9	9,7	9,9	10,3	10,8	10,9	14,4	10,8
Spenskada	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Övriga sjukdomar	10,3	10,8	11,0	10,8	9,8	10,7	10,4	12,9	10,8
Samtliga sjukdomar									
Kontrollåret 2013/14	28,6	27,8	26,2	25,1	24,4	25,5	25,4	31,1	26,4
Kontrollåret 2012/13	32,2	31,4	29,0	29,5	26,8	28,7	30,8	32,7	29,6
Kontrollåret 2011/12	32,0	28,6	28,2	27,4	25,9	27,4	27,9	34,4	28,3
Kontrollåret 2010/11	35,0	32,6	31,1	30,7	30,6	29,6	32,1	38,1	31,9
Kontrollåret 2009/10	35,8	33,9	32,1	34,5	31,5	33,7	30,3	42,3	33,4
Kontrollåret 2008/09	37,7	33,3	32,0	32,1	33,5	33,8	30,7	36,9	33,1
Kontrollåret 2007/08	35,6	32,0	30,8	32,9	32,2	32,5	34,1	37,6	32,4
Kontrollåret 2006/07	34,7	34,0	34,0	34,0	34,4	31,9	35,3	43,6	34,3
Kontrollåret 2005/06	35,6	34,9	33,6	35,1	31,8	29,5	36,9	38,8	34,1

Källa: Kokontrollen, Växa Sverige, baserat på 270 542 mjölkcor

2b. Sjuklighet hos mjölkcor efter ras och sjukdom, antal sjukdomsfall per 100 djur ingående i kokontrollen 2013/14

2b. Occurrence of disease in dairy cows by breed and disease, cases of disease per 100 animals included in the control 2013/14

	Ras					Totalt
	Svensk röd och vit boskap (SRB)	Svensk låglands- boskap (SLB)	Svensk kullig boskap (SKB)	Svensk Jersey boskap (SJB)	Övriga raser	
Sjukdom						
Förlossningshjälp	0,3	0,4	0,2	0,3	0,3	0,4
Kalvningsförlamning	2,4	3,1	2,6	5,4	2,5	2,8
Kvarbliven efterbörd	0,6	0,6	0,4	0,3	0,5	0,6
Acetonemi	0,8	0,7	2,6	1,0	0,6	0,8
Mastit	9,5	11,8	10,7	10,0	8,9	10,7
Spenskada	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2
Övriga sjukdomar	9,3	12,0	8,6	12,7	8,8	10,7
Samtliga sjukdomar						
Kontrollåret 2013/14	23,1	28,7	25,4	29,8	21,6	26,0
Kontrollåret 2012/13	25,9	32,6	30,5	32,7	23,7	29,3
Kontrollåret 2011/12	24,9	30,8	32,0	34,3	23,0	27,9
Kontrollåret 2010/11	28,2	34,7	30,5	37,3	25,5	31,4
Kontrollåret 2009/10	29,2	36,4	32,8	38,3	26,0	32,7
Kontrollåret 2008/09	29,5	36,1	32,8	38,5	26,8	32,7
Kontrollåret 2007/08	28,7	36,1	32,3	33,1	26,8	32,4

Källa: Kokontrollen, Växa Sverige, baserat på 286 623 mjölkcor

3. Årlig fördelning av kolikfall hos häst, procent över årets månader, 2013**3. Yearly colic cases in horses in percent per month, 2013**

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Totalt
Region													
Götaland	12	9	10	9	8	6	6	5	6	9	9	12	100
Svealand ¹	11	10	11	9	9	5	4	6	5	9	10	11	100
Norrland	9	12	11	10	8	4	6	5	6	8	10	11	100
Riket													
2013 ¹	11	10	10	9	8	5	5	5	6	9	9	11	100
2012	10	9	10	9	8	5	4	5	6	10	12	13	100
2011	11	10	11	9	7	5	4	6	6	8	11	11	100
2010	10	10	10	10	8	5	4	5	6	8	11	13	100
2009	10	9	10	8	8	6	5	5	6	9	12	12	100
2008	12	10	10	9	8	5	5	6	7	9	10	9	100
2007	11	11	10	9	9	5	5	5	5	9	11	10	100
2006	11	10	11	9	8	6	4	5	6	8	10	11	100
2005	9	9	9	8	8	5	4	5	6	10	13	13	100

Källa: Jordbruksverkets djursjukdatabas

Anm. De diagnoser som har sammanförts under begreppet kolik i redovisningen är förstoppningar, inkarcerationer, omvridningar, smärta från buken samt alla diagnoser där "kolik" ingår i beskrivningen. Materialet är hämtat från veterinärernas rapporterade journalföring.

1) Antal kolikfall hos häst i Västmanlands län för juni och juli är ersatta av medelvärde för åren 2005-2012.

Fakta om statistiken

Detta omfattar statistiken

Den redovisade statistiken avser att belysa djurhälsan hos nötkreatur och häst inom animalieproduktionen. Statistiken omfattar följande:

- Kalvdödlighet hos olika nötkreatursraser
- Sjuklighet hos mjölkkor i besättningar av olika storlek samt efter ras
- Fördelning av kolikfall hos häst, årstidsvariationer

Definitioner och förklaringar

Acetonemi betyder ”aceton i blodet” och drabbar framför allt kor som mjölkar mycket. Om foderstaten inte är i en balans så att kons energibehov tillgodoses i tillräckligt hög grad medför det en negativ energibalans och kroppen börjar snabbt bryta ned fett. Nedbrytningsprodukterna påverkar kons hälsa och hon får dålig aptit. Därmed förvärras tillståndet och det leder ofta till att kon måste behandlas av veterinär.

Kontrollår. För mjölkkobesättningar som är med i kokontrollen börjar ett kontrollår den 1 september och slutar den 31 augusti året därpå. Under ett kontrollår gör man regelbundna mätningar av mjölkens mängd och innehåll. De allra flesta mjölkproducenter är med i kontrollen.

Så görs statistiken

Statistik över kalvdödlighet

Uppgifter om kalvdödlighet bygger på bearbetningar av Jordbruksverkets centrala nötkreatursregister (CDB).

Statistik över sjuklighet hos mjölkkor

De redovisade uppgifterna baseras ursprungligen på veterinärernas journalföring som inrapporterats till Jordbruksverkets djursjukdatabas. Därifrån har sedan uppgifterna förts över till branschorganisationen Växa Sverige vars bearbetningar ligger till grund för statistiken.

Det är endast besättningar som ingår i kokontrollen hos Växa Sverige som ingår i redovisningen, vilket motsvarar knappt 85 % av mjölkkorna som är med i underlaget fördelat på ras och något färre mjölkkor som är med i underlaget fördelat på besättningsstorlek.

Vid överföring av data till Växa Sverige sker en avidentifiering med avseende på behandlande veterinär.

Det är sjukdomsfall per hundra kor som redovisas i tabellerna. Detta innebär att om fem sjukdomsfall redovisas, så kan det vara allt från en till fem kor som varit sjuka. Däremot blir det endast ett sjukdomsfall i statistiken om en ko får samma diagnos inom 20 dagar från första sjukdomstillfället.

Statistik över kolikfall hos häst

Uppgifter baseras på inrapporterad data till Jordbruksverkets djursjukdatabas. Rapporterade fall för Västmanlands län i juni och juli 2013 är medelvärde av antalet inrapporterade fall för åren 2005-2012 för juni respektive juli.

Statistikens tillförlitlighet

Kvaliteten på djursjukdata

Kvaliteten på djursjukdata beror dels på hur den är inrapporterad och dels på om den är inrapporterad. Det finns ett visst mörkertal med veterinärer som inte rapporterar in sina veterinärbehandlingar. Dessutom kan det finnas fel i inrapporterad data, som t.ex. fel djurslag, fel diagnoser. Vissa felaktigheter kan upptäckas via automatiska valideringar som all data genomgår innan den tillåts att gå vidare. Fel som upptäcks av veterinärerna själva kan rättas i efterhand av systemadministrationen. Felen bedöms ändå som sällsynta och statistik baserad på djursjukdatabasen kan anses tillförlitlig i de flesta avseenden utom när det gäller mängden data som kommer in.

Från distriktsveterinärerna rapporteras allt. Det finns brister i rapporteringen från en del privatpraktiserande veterinärer. Det innebär att det är svårare att ta fram tillförlitliga frekvenser av olika sjukdomar och symtom. Man bör också vara medveten om att det är olika rapporteringskrav för olika djurslag. Mest fullständig är nötkreatursrapporteringen, vilken även omfattar djuridentitet.

Det finns ett starkt intresse hos lantbrukarna att veterinären rapporterar fullständigt då statistik och nyckeltal tas fram av näringsens organisationer med hjälp av djursjukdatarapporteringen.

Säkerhet och sekretess

Systemförvaltarna har utbildning i säkerhets- och sekretessfrågor som berör arbete på en statlig myndighet. Flera tekniska lösningar ska garantera att inga data försvinner eller ändras. En allmän princip är att inga uppgifter lämnas ut som kan skada enskilda personer eller företag. Tillämpat på vet@-systemet innebär det att varken uppgifter om enskilda distriktsveterinärers eller privatpraktiserande veterinärers verksamhet lämnas ut till andra än till uppgiftslämnarna själva. Undantagna i sammanhanget är länsveterinärerna som kan ta del av uppgifter om enskilda veterinärer i sitt län samt distriktsveterinärer som kan se viss information som de gemensamt har skapat inom den egna verksamheten.

Uppgifter från CDB, centrala nötkreatursregistret

Uppgifter från CDB täcker alla nötkreatur i landet.

Bra att veta

Ca 360 veterinärer anställda av de statliga Distriktsveterinärerna rapporterade in djursjukdata under 2013 avseende lantbruksdjur. Ungefär 280 privatpraktiserande veterinärer har under samma tid också rapporterat motsvarande data. En mindre del av de privata veterinärerna arbetar heltid med lantbrukets djur.

I mjölkbesättningar ökar antalet kor per besättning medan antalet besättningar minskar. I början av 1980-talet var medelantalet kor per besättning ca 20 stycken, vilket nu har ökat till drygt 73.

Antalet hästar i landet ökar medan antalet grisar och nötkreatur minskar.

Annan statistik

Mängden av antibiotikasubstanser som används inom djurhållningen redovisas årligen av Jordbruksverket. Rapporten "Försäljning av djurläkemedel 2013" kan nås via Jordbruksverkets webbplats under ämnesområdet "djur/djurhälsopersonal/läkemedel för djur/tillhandahållande av läkemedel".

Antibiotika används för att bekämpa bakteriella infektioner. Många olika typer av mediciner innehåller bakteriedödande eller hämmande substanser. Det finns

antibiotika som används lokalt på kroppen, t.ex. i hudsalvor eller i ögondroppar. Vid många tillfällen vill man ha en spridning av antibiotika med blodet till de delar av kroppen som är infekterade. Sådan allmänbehandling kan tillföras genom injektioner, via foder eller via dricksvatten. Hos idisslare och häst är foderantibiotika olämpligt då även nyttiga mikroorganismer i mage och tarm påverkas. Ett annat problem med behandling via fodret är att aptiten hos sjuka djur kan variera vilket påverkar medicindosen, vilket i sin tur påverkar behandlingseffekten.

Nötkreaturen skiljer ut sig genom att de har en specifik diagnos, mastit, som står för större delen av alla antibiotikabehandlingar. Mastit på mjölkkor är en mycket stor anledning till antibiotikaanvändning inom djurhållningen och har varit det under lång tid.

Husdjur (serie JO 20, JO 23 och JO 24, Statistiska meddelanden) finns under Statistik på Jordbruksverkets webbplats.

I augusti 2012 släpptes rapporten, ”Nötkreaturssektorns uppbyggnad”, med information om antal nötkreatur fördelat på köttföretag och mjölkföretag, besättningsstorlek m.m. samt vad som har hänt med de nötkreatur som föddes 2008.

Elektronisk publicering

Detta Statistiska meddelande finns kostnadsfritt åtkomligt på Jordbruksverkets webbplats <http://www.jordbruksverket.se> under Ta del av statistiken samt på SCB:s webbplats <http://www.scb.se> under Jord- och skogsbruk, fiske.

Mer information om statistiken och dess kvalitet ges i en särskild Beskrivning av statistiken.

In English

Summary

If you would like to download the publication in PDF format, then please click on the link “Första sidan – I korta drag” above, then click on the link “Hela publikationen (PDF)”.

Calf mortality among different breeds of cattle

Table 1 shows the number of calves that die within a month after birth and is organised after sex and breed. Mortality is generally somewhat higher for bull calves than for heifer calves.

Frequency of disease in dairy herds of various sizes

Comparisons between different herd sizes have been made regarding the occurrence of a number of diseases. Milk fever and ketosis decrease with increasing herd size, while the occurrence of mastitis and other diseases increases. One reason some diseases show an increased frequency with larger herds might be that many animals being held in the same building increase the infection pressure. The results show that the most apparent decrease with large herds are feeding related diseases. It can be assumed that in larger herds a larger number of technological solutions are available for optimisation and control of animal feeding.

Retention of afterbirth, teat injuries and delivery problems are other disease that are presented in this report.

Frequency of disease in dairy herds from different breeds

Swedish Friesian and Swedish Jersey have the greatest occurrence of diseases compared within other breeds.

Occurrence of colic in horses – seasonal variations

A comparison of colic cases per month was compiled for the three regions in Sweden: Götaland (south of Sweden), Svealand (middle) and Norrland (north). The extent of colic cases is markedly low during the summer months. The diagnoses included in the term “colic” are impaction colic (constipation), incarceration colic, displacement colic, abdominal pain as well as all other diagnoses that include the term “colic.”

These statistics are primarily based on veterinary reports submitted to the central database of the Swedish Board of Agriculture. The national industry organisation *Växa Sverige* has compiled the data for “Frequency of disease in dairy herds of various sizes,” while information for “Calf mortality among different breeds of cattle” was collected from the central animal database where every cattle owner reports animal transports, births and deaths.

List of tables

Explanation of symbols	8
1. Number of live born calves that die within a month of birth, by breed and sex, 2013	9
2a. Occurrence of disease in dairy cows by herd size and disease, cases of disease per 100 animals included in the control 2013/14	10
2b. Occurrence of disease in dairy cows by breed and disease, cases of disease per 100 animals included in the control 2013/14	10
3. Yearly colic cases in horses in percent per month, 2013	11

List of terms

Acetonemi	Ketosis
Andel, procent	Share, percentage
Antal behandlade djur	Number of treated animals
Antal kalvar som dött under första levnadsmånaden	Number of calves that died during their first month in life
Diarrésjukdomar	Diarrhoea diseases
Fjällko	Swedish Mountain cattle
Förlossningshjälp	Help during delivery
Förstopning	Constipation
Genomsnittlig besättningsstorlek under kontrollåret	Average herd size during the control year
Hela året	All year
Hälta samt symptom från leder och klövar	Lameness and symptom from joints and hooves
Häst	Horse
Juver- eller livmoderinflammation	Mastitis or inflammation in the uterus
Juverinflammation	Mastitis
Kalvningsförlamning	Milk fever
Kolikfall	Cases of colic
Komplikationer vid dräktighet och förlossning	Complications during pregnancy and delivery
Kontrollår	Year of control
Korsningar/Övriga raser	Crossbreds/other
Kvarbliven efterbörd	Retention of fetal membranes
Kvigkalv	Heifer calf
Mastit	Mastitis
Nöt	Cattle
Ras	Breed
Rödkulla	Swedish Red Poll
Samtliga sjukdomar	All diseases
Sjukdom	Disease
Sjukdomar i andningsorgan	Respiratory organ diseases
Skador	Injuries
Spenskada	Teat injuries
Svensk Ayrshireboskap	Swedish Ayrshire
Svensk Jerseyboskap	Swedish Jersey
Svensk kulligboskap	Swedish Polled Cattle
Svensk låglandsboskap	Swedish Friesian
Svensk röd och vit boskap	Swedish Red and White

Tjurkalv

Bull calf

Totalt

Total

Totalt antal födda

Total number born

Övriga

Other

Övriga sjukdomar

Other diseases